

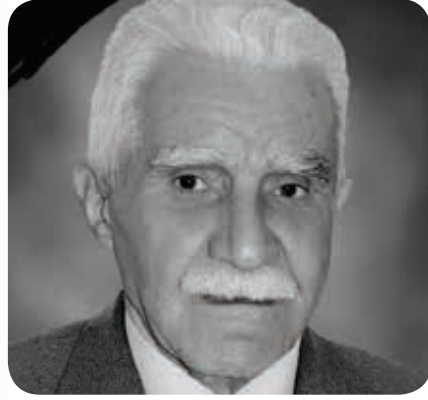
ATÂ TERZİBAŞI

Nail TAN

TDK Şeref Üyesi, Irak Türkmenlerinin tanınmış dil, edebiyat ve halk kültürü araştırmacısı Atâ/Ataullah Terzibaşı, 31 Mart 2016 Perşembe günü saat 21.00 sularında Kerkük'teki evinde hayata gözlerini yumdu. Cenazesi, 1 Nisan 2016 Cuma günü, cuma ve cenaze namazlarının ardından Kerkük Musalla Mezarlığı'ndaki aile kabristanında toprağa verildi.

Terzibaşı, 14 Kasım 1924 tarihinde Kerkük'ün Bulak Mahallesi'nde doğdu. Kerkük Piryadi Mahalle Mektebinde ilk öğrenimine başladı. Bu okulda *Kur'an-ı Kerim*'i hatmetti. Daha sonra altı sınıflı Türk ilkokulunu bitirdi. Arapça öğretim yapan liseden sonra Bağdat'a gidip Hukuk Fakültesinde yüksek öğrenimini tamamlayıp avukat oldu (1950). Kerkük'te uzun yıllar avukatlık yaparak geçimini sağladı. Bir yazısından dolayı 1959 yılında tutuklanıp bir süre Hille'de sürgün yaşadı. Hayatı boyunca Irak Türkmenlerinin dilini, edebiyatını, halk kültürünü araştırdı ve yaşatmaya yönelik çalışmaları destekledi.

İlk yazısı Hukuk Fakültesi öğrencisi iken Mısır'da yayımlanan *El-Risale* dergisinde basıldı. 1945 yılından itibaren Bağdat, Kerkük, Kahire, Beyrut, Halep, Ankara ve İstanbul'da yayımlanan gazete ve dergilerde yazmaya başladı. *El-Risale* (Kahire), *El-Edip* (Beyrut), *El-Hadis* (Halep), *Türk Yurdu* (Türkiye) ve *Türk Dili* (Türkiye) dergilerindeki yazılarıyla tanındı. Kerkük'te Türkçe çıkan *Kerkük* ve *Afak* gazetelerinde yaz-

dı. Arapça *El-Saka'f el-Hadis* ve Türkçe *Beşir* gazetelerinde yazı işleri müdürlüğü yaptı. *Turas eş Şa'bi*, *Kardaşlık/El-Ahaa* ve Türkiye'de *Türk Kültürü* dergilerinde de önemli derleme ve incelemeleri yer aldı. Ayrıca Irak dergilerinden *El-Aklam*, *El-Mektebe*, *El-Tezaman*, *El-Ehbar*, *El-Mesa*, *El-Şaab*, *El-Emek*, *El-Siyase*, *El-Eyyam* ve *El-Beled* dergilerinde de Arapça ve Türkçe çok sayıda yazısı yayımlandı.

Terzibaşı, hiç evlenmedi. Ömrünü Türkmen kültürünü araştırmaya adadı. 1953-2016 yılları arasında 50'ye yakın kitabının yayımlandığını Kerküklü araştırmacı Şemsettin Küzeci'den öğrendik. En önemli eserleri; Kerkük atasözleri, hoyratları, havaları (türkölery), şairleri ve Kerkük ağzı üzerinedir. Kerkük hoyratlarını üç cilt, Kerkük şairlerini 13 cilt ve Kerkük ağzını da üç cilt hâlinde yayımlamayı başardı. Dedesi Abdül-latif Efendi'nin iki kitabını yayımladı: *Sergüzeşt-i Saadet* (Bir Hac Seyahatnamesi) ve *Tuhfe-i Askeriyye. Nazaratü'l camia fi tarih el-edeb el-Türkî* (Türk Edebiyatına Toplu Bir Bakış) adlı incelemesi de önemlidir.

TDK'nin dernek döneminde Haberleşme Üyesi, kamu bilim kurumu döneminde de Şeref Üyesiydi. Çalışmaları, Azerbaycan üniversitelerinden

fahri doktor, Türkiye’de Türk Dünyası Hizmet Ödülü başta olmak üzere birçok ödülle değerlendirildi.

Irak’ta ve Türkiye’de 50’ye yakın esere imzasını atan Terzibaşı’nın başlıca eserleri ilk baskı yıllarına göre şöyle sıralanabilir:

Sözlük: *Kerkük Ağzı/Türkmence Sözlük*, 3 Cilt, (Kerkük, 2011-2015).

Derleme, İnceleme: *Şarki ve Türküler* (Bağdat -1953), *Talikat Ala Eltalkat El-Vaifiye* (Bağdat 1954), *Kerkük Hoyratları ve Mânileri*, 3 Cilt (Bağdat 1955-57), *Kerkük Havaları* (Bağdat 1961), *Kerkük Eskiler Sözü*, (Bağdat -1962), *Kerkük Şairleri*, 13 Cilt (Bağdat-1963-2013), *Arzı Kamber Matalı/Kerkük Varyantı* (Bağdat-1964, Tahran 1967, Erbil 1997), *Kerkük’te Matbuat Tarihi*, 2 Cilt (Kerkük 2001), *Erbil Şairleri*, 3 Cilt (Kerkük 2004), *Kerkük’ün Türk Tarihi* (Kerkük 2005), *Kerkük’te İmarat ve Tesislerin Manzum Tarihi* (Kerkük 2005), *Kerküklü Şeyh Rıza ve Türkçe Şiirleri*, 3 Cilt (Kerkük 2006),

Fuzulî’nin İcmal-i Aşk Kitabı Tercümesi (Kerkük 2006), *Türkmen Keşkülü*, 3 Cilt (Kerkük 2007-2015), *Sergüzeşt-i Saadet*, 3 Cilt (Kerkük 2007), *Kerküklü Faiz*, 3 Cilt (Kerkük 2008), *Kerkük ve Dolaylarında Olayların Manzum Tarihi* (Kerkük 2009).

Türkiye’de yayımlanan incelemelerinden tespit edebildiklerimiz ise şunlardır: *Kerkük Şairleri*, 4 Cilt (İstanbul 2013), *Arzı Kamber Matalı* (İstanbul 1971), *Kerkük Hoyratları ve Mânileri* (İstanbul 1975), *Kerkük Havaları* (İstanbul 1980), *Fuzulî Hakkında Yazılar* (İstanbul 2016).

Azerbaycan’da hakkında Prof. Dr. Gazenfer Paşayev tarafından *Eta Terzibaşı’nın Folklorşünaslık Fealliyeti* adlı bir kitap yayımlandı (2014).

I. Uluslararası Türk Folklor Semineri (8-14 Ekim 1973) sırasında tanışık dost olduğum Atâ Terzibaşı, Türk dünyasının kültür anıtlarından biriydi. Ruhü şad olsun!

DR. SERMET SAMİ UYSAL

İstanbul Ü (E) Türk Dili ve Edebiyatı öğretim üyesi, şair, yazar Dr. Sermet Sami Uysal, 30 Mart 2016 Çarşamba günü İstanbul Bağcılar’da tedavi gördüğü özel hastanede hayata gözlerini yumdu. Cenazesi, 1 Nisan 2016 Cuma günü Taksim Selime Hatun Camisi’nde kılınan cuma ve cenaze namazlarının ardından Feriköy Mezarlığı’nda toprağa verildi.

Uysal, 29 Ekim 1925 tarihinde Çorum’da doğdu. İlkokulu Çorum’da okudu. İstanbul Kabataş Lisesini bitirdikten sonra (1944), Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu ile İstanbul Ü Edebiyat

Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümündeki yüksek öğrenimini yarıda bırakıp (1950), Türkoloji/Türk Dili ve

Edebiyatı Bölümüne geçerek edebiyat öğretmeni oldu (1954). Paris Ü Fonetik Enstitüsündeki dil eğitimini de başarıyla tamamlayıp yurda dönüşünde Galatasaray Lisesi edebiyat öğretmenliğine atandı (1956). Bu lisede (1956-1963), Brüksel Ü (1963-65) ve Paris Üniversitelerinde (1965-70) edebiyat öğretmenliği, okutmanlık yaptı. Paris'te okutmanlık görevi sırasında Sorbonne Üniversitesinde "Fransızcadan Türkçeye Gelen Sözcüklerle ilgili İncelemeler ve Bu Konuda Sözlük" konulu teziyle Dr. unvanını aldı (1969). Türkiye'ye dönünce İstanbul Ü Yabancı Diller Yüksek Okulu Türkçe Bölümünün Başkanlığına getirildi (1970). Yirmi yıl bölüm başkanlığı yaptıktan sonra 1990 yılında emekliye ayrıldı. İstanbul Üniversitesindeki öğretim üyeliği sırasında İTÜ (1970-1980) ve Çapa Tıp Fakültesinde (1978-83) de Fransızca ve Türkçe dersleri verdi. Arkadaş Yayınevinin yayımladığı Türkçe sözlüklerin hazırlanmasında emeği geçti.

Edebiyata şiir kapısından girdi. Yayımlanan ilk edebî ürünü (hikâye) 15 yaşındayken *Türk Yolu* gazetesinde basıldı (1940). Şiir, deneme, hikâye, anı, söyleşi ve inceleme türlerindeki eserleriyle çevirileri *Varlık*, *Türk Düşüncesi*, *Cep Dergisi*, *Ayda Bir*, *İstanbul* ve *Hayat* dergileriyle *Cumhuriyet*, *Yeni İstanbul*, *Vatan*, *Akşam* ve *Ulus* gazetelerinde yayımlandı. Yazdığı radyo oyunları TRT Ankara ve İstanbul Radyolarında seslendirilip dinleyiciye ulaştırıldı. İonnesco ve Camoletti'den çevirdiği bazı oyunlar Devlet Tiyatroları, İBB Şehir Tiyatroları ile özel tiyatrolarca sahneye

konuldu. Necati Cumalı'nın *Nalınlar* ve *Derya Güllü* eserlerini Fransızcaya çevirdi. Yahya Kemal Beyatlı ve Abdülhak Şinasi Hisar'la ilgili incelemeleri geniş ilgi gördü.

Eserleri tür ve ilk baskı yıllarına göre şöyle sıralanabilir:

Şiir: *Hasret Şarkıları* (2007).

Roman: *Aşk Her Şeyin Üstünde* (1954, *Cumhuriyet*'te tefrika).

İnceleme: *Abdülhak Şinasi Hisar/ Hayatı, Sanatı ve Eserleri* (1961), *Tevfik Fikret ve Şermin* (1973), *Şiire Adanmış Bir Yaşam: Yahya Kemal Beyatlı* (1998), *Yahya Kemal Beyatlı* (2004), 125. *Doğum Yılında Değişik Yanlarıyla Yahya Kemal* (2009), *Türkçede Yaratılan Fransızca Sözcükler ve Türkçede Anlamları Değiştirilen Fransızca Sözcükler* (2014), *Bir Abdülhak Şinasi Hisar Vardı* (2016).

Söyleşi/Röportaj: *Yahya Kemal'le Sohbetler* (1959), *İşte Gerçek Yahya Kemal* (1972), *Eşlerine Göre Ediplerimiz* (2004), *Bâki Kalan Bu Kubbede* (2005).

Ders Kitabı: *Yabancılarla Türkçe Dersleri* (1979), *Yabancılarla Türk Dili bilgisi* (1980).

Çeviri: *Sıcak Ülkeler Doktoru* (P. Fourré'den, 1963), *Krallar da Ölüyor* (E. Ionesco'dan Bülent Gürkut'la, 1968), *Karalar Ülkesin de Bir Ak Doktor* (P. Fourré'den, 1973), *Kral Ölüyor* (E. Ionesco'dan, 1980).

Çok iyi Fransızca biliyordu.

Evlatlığı Aşkın bulunmaktadır.

Çok yönlü bir yazar, iyi bir öğretim üyesi olarak tanındı. Ruhu şad olsun!

MEHMET AYDIN

TDK dernek dönemi üyesi (822/1956), *Türk Dili* yazarlarından Türk dili ve edebiyatı öğretmeni, öğretim görevlisi, araştırmacı ve şair Mehmet Aydın, 31 Mart 2016 Perşembe günü geçirdiği bir kalp krizi sonucu Ankara'da hayata veda etti. Cenazesi, 2 Nisan 2016 Cumartesi günü Ankara Karşıyaka Mezarlığı Ahmet Efendi Camisi'nde kılınan öğle ve cenaze namazlarının ardından aynı mezarlıkta toprağa verildi.

Bursa Eğitim Enstitüsünden öğretmenim (1960-1962) rahmetli Aydın, 4 Mart 1923 tarihinde Afyonkarahisar Emirdağ'ın Bayat bucağında (şimdi ilçe) doğdu. Babası Hasan Basri Efendi, annesi ise Şerife (Şehri) Hanım'dır.

Bayat İlkokulundan sonra ortaokul ve liseyi Afyonkarahisar'da (Afyon Lisesi) bitirdi (1943). Yüksek öğrenimini İstanbul Ü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde tamamlayıp edebiyat öğretmeni oldu (1948). Pazarören (1948-1949), Cılavuz (1950-52) ve Pulur (1952-54) Köy Enstitüleri ile Çanakkale İlköğretmen Okulundaki (1954-59) başarılı öğretmenliğinin sonucu Bursa Eğitim Enstitüsüne atandı (1959). Bu yüksek okuldaki öğretmenliği (1959-1968) sırasında Fransa'da incelemelerde bulundu (1962-63). Belgrad Üniversitesinde Türk dili okutmanlığı yaptı (1965-1968). Yurda dönüşünde Gazi Eğitim Enstitüsü (1969-72 ve 1975-80) ve Konya Selçuk Eğitim Enstitüsündeki (1972-74) edebiyat öğretmenliklerinin ardından emekliye ayrıldı (1980). Emeklilik döneminde öğretim görevlisi unvanıyla Bilkent Üniversitesinde Türk dili dersleri verdi (1998-2012).

İlk yazısı, *Varlık* dergisinde basıldı (1953). Şair kimliğiyle tanındı. Ancak, edebiyat incelemeleri yaptı; sözlükler,

ders kitapları hazırladı. TDK'nin söz derleme çalışmalarında en verimli kişilerden biri oldu. Terim Kolunda çalıştı. Yabancı kökenli kelimelere Türkçe karşılıklar buldu. Eleştiri, deneme, anı türlerinde de eserler verdi. Şiir ve yazıları *Türk Dili*, *Çağdaş Türk Dili*, *Varlık*, *Kıyı*, *Damar*, *İnsancıl*, *abece*, *Öğretmen Dünyası*, *Kültür Evreni* ve *Kültür Çağlayanı* dergileriyle *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlandı.

Aldığı ödüller içinde en önemlileri şunlardır:

1970 *Özgürlüğe Açılan Eller* kitabıyla TRT Sanat Büyük Ödülü

1974 *Oluşum* dergisi Eleştiri Dalı Birincilik Ödülü

1989 *Milliyet Sanat* dergisi Abdi İpekçi Deneme Yarışmasında Mansiyon

1991 *Güneş* dergisi Şiir Yarışması İkincilik Ödülü

1997 Nasreddin Hoca Fıkrası Derleme Yarışmasında Mansiyon

1998 Ankara Valiliği Türk Eğitimine Hizmet Ödülü

1998 FAK Türk Folkloruna Hizmet Ödülü

2001 TYS, Ankara Edebiyatçıları Derneği Emeğe Saygı Ödülü

Bağımsız ve çok yazarlı kırk civa-

rında kitaba imzasını attı. Kendi telifi eserleri, tür ve ilk baskı yıllarına göre şöyle sıralanabilir:

Şiir: *Özgürlüğe Açılan Eller* (1971), *Halkın Soluğu* (1978), *Işığın Kavgası* (1979), *Yeryüzü Şarkısı* (1985), *Şiirsiz Kalmasın* (1985), *Yürekte Yanan Dünya* (1988), *Mavi Ter* (1992), *Işıltılar* (1995), *Derin Bir Aynadan* (1999), *Bozkırı Aydınlatan Mavi* (2004), *Şiir Ülkesinde Yalnız Dolaşmak* (2006), *Şiirde Yaşamak* (2007), *Aydınlığa Tutunmak* (2008), *Yaşam Lirikleri* (2008), *Güneşi Paylaşmak/Toplu Şiirleri* (2009), *Sanclılı Ezgi* (2011), *Dayanışma Işığı* (2012), *Şiire Yolculuk* (2013), *Savrulmuş Çocuklar/Çocuk Şiirleri* (2013), *Direncin Soluğu* (2015).

İnceleme, Deneme, Anı: *Bayat/Bayat Boyu ve Oğuzların Tarihi* (1984), *Hasan Hüseyin Korkmazgil/Yaşamı Sanatı Eserleri* (1987), *Şairlerden İzler* (1993), *Ne Yazıyor Bu Kadınlar?/Osmanlıdan Günümüze Örnekleriyle Kadın Şair ve Yazarlar* (1995), *Türlü Yönleriyle Tekerlemeler* (1998), *Edebiyatın Kıyılarında* (1998), *Afyon Bayat İlçesi Oğuz ve Türkmen Kültür Şöleni* (1998), *Ankara'da Resim Sergilerinden Notlar* (2001), *Ömrün Derin Sularında* (2002), *17. Yüzyıl Divan Şairlerinden Vecdi Divanı* (2003), *Bayat ve Afyonkarahisar Çevresi Söylenceleri* (2005), *Yaşamı Çoğaltanlar* (2005), *Çağdaş Ya-*

zımızın Ustaları (2006), *Dil Eğitim ve Şiir Durakları* (2007), *Şairlerden İzler II* (2012), *İnsanlığa Adanmış Bir Yaşam/Anılar, Söylemler, Anlatılar* (2012).

Derleme, Sözlük: *İlkokullar İçin Geliştirilmiş Sözlük* (1990), *Yazım Kılavuzu* (1990), *Açıklamalı Deyimler Sözlüğü* (1990), *Türk ve Dünya Edebiyatından Şairler ve Yazarlar Sözlüğü* (1992), *Geliştirilmiş ve Açıklamalı Atasözleri Sözlüğü* (1992), *Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü* (2001), *Yeni Derleme ve Tarama Sözlüğü* (2004), *Türkçe Derleme ve Tarama Sözlüğü* (2012), *Özgün ve Pratik Türkçe Derleme Sözlüğü* (2016).

Yalınlaştırma/Sadeleştirme: *Effi Briest* (T. Fontane'den çev. Nejat Akipek, 1999), *Düşünceler ve Sohbetler* (Epiktetos'tan çev. B. Toprak, 1999).

Ders Kitabı: *Eğitim Enstitüleri Rehberi* (1962), *Batı Edebiyatı I-II* (1975, 1977).

Söyleşi: *Sözden Yazıya* (ortak, 1966).

Hakkında Mustafa Emre tarafından *Bir Mavi Aydınlık/Mehmet Aydın* (2007) kitabı yayımlandı.

Öğretmen Muzaffer Esin'le evliliğinden iki kızı (Nevin, Nuran) ve oğlu Erdem bulunmaktadır.

Ruhu şad olsun!

